

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 23. I. 2013.

RPO-R-071-1/13

00-090 Warszawa   Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 22 827 64 53

Pan
Jacek Cichocki
Minister Spraw Wewnętrznych

W związku z pełnieniem przeze mnie zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji (dalej: KMP, Mechanizm), pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w latach 2008-2011 przeprowadzili wizytacje 24 policyjnych izb dziecka (dalej: PID, Izby). W trakcie wykonywania zadań, przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli nieprawidłowości w zakresie ich funkcjonowania, jak również konieczność zmiany przepisów.

Największe zastrzeżenia wzbudziły u wizytujących przedłużające się pobyty nieletnich w policyjnych izbach dziecka. Skrajnymi przypadkami są zaś: pobyt nieletniego w PID w Olsztynie trwający 153 dni, czy w Tarnowie – 108 dni. Jak wiadomo, Izby nie są placówkami przystosowanymi do długiego czasu przebywania w nich nieletnich, oraz nie organizują zajęć szkolnych, które są jednym z głównych obowiązków osób poniżej 18 roku życia. Chociaż w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 ze zm.) [dalej: u.p.n.] określono czas, na jaki Policja i może umieścić nieletniego w PID, wyjątek stanowi okres pobytu nieletniego po wydaniu przez sąd orzeczenia o zastosowaniu odpowiedniego środka. W praktyce prowadzi to do długiego czasu oczekiwania w PID na miejsce w placówce wskazanej przez sąd.

Zgłaszana przeze mnie propozycja zmiany w tej kwestii, uwzględnia projekt ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 7 stycznia 2013 r.

Dokonując wizytacji, KMP każdorazowo badał dostęp nieletnich do opieki medycznej w policyjnych izbach dziecka, szczególną uwagę zaś kierował na kwestię ich badania przed przyjęciem. Ustalono, iż jedynie w kilku Izbach badania takie były prowadzone. Tymczasem, CPT zaleca, aby władze polskie podjęły następujące kroki w policyjnych izbach dziecka: *zapewnienie wszystkim nowoprzybyłym bezzwłoczne badania medyczne i regularne wizyty lekarskie lub pielęgniarские* [§ 44 CPT (2005)3], o co też zabiegał Rzecznik. W § 3 Regulaminu, stanowiącego załącznik do *rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 roku w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb* (Dz. U. z 2012 r., poz. 638)¹, zwanego dalej: rozporządzeniem, określono, iż przyjmowanego do Izby nieletniego poddaje się badaniom lekarskim i udziela pomocy medycznej w przypadkach i na zasadach określonych we właściwych przepisach, tj. zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1102)². W mojej ocenie wspomniane rozwiązanie wymaga zmiany, ponieważ obowiązek poddania nieletniego badaniu lekarskiemu winno być bezzwłoczne i obligatoryjne wobec wszystkich przyjmowanych do PID, nadto materia jaką jest poddawanie określonych osób badaniom lekarskim jako ingerująca w prywatność jednostki, winna być uregulowana w akcie prawnym rangi ustawowej.

Analiza stanu prawnego i praktyki prowadzi do wniosku, iż uregulowania wymaga także kwestia kontaktów telefonicznych nieletnich umieszczonych w Izbie. Podobnie uważa CPT, bowiem Komitet zaleca, *aby stworzyć większe możliwości podtrzymywania kontaktów z rodzinami [...]. Nadto, dzieci powinny mieć pozwolenie na korzystanie z telefonu* (§ 44 CPT/Inf (2006)11). W PID w Bydgoszczy i Lublinie, przedstawiciele KMP spotkali się z brakiem możliwości takiego kontaktu, w Gorzowie Wielkopolskim był zaś realizowany za

---

¹ Wcześniej obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. Nr 192, poz. 1187 ze zm.).

² Wcześniej obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. Nr 97, poz. 880).

pośrednictwem funkcjonariusza (do czasu wyrażenia przez sąd zgody na wykonywanie połączeń telefonicznych). W związku z tym, że pobyt w Izbie jest trudnym doświadczeniem, utrzymywanie kontaktu z bliskimi jest niezwykle ważne, także w formie telefonicznej.

Inną formą ograniczeń kontaktów, z którym zetknięto się podczas wizytacji PID, było umożliwianie odwiedzin bliskich, jedynie podczas obecności funkcjonariusza Policji. W ocenie Rzecznika praktyka ta powinna być stosowana tylko w uzasadnionych i wyjątkowych przypadkach, które mogą godzić w bezpieczeństwo placówki, nieletniego lub osób odwiedzających, lub w sytuacji, gdy sąd wyda pisemne polecenie udzielenia widzenia w obecności personelu Izby. Ta kwestia winna być jednak precyzyjnie uregulowana w u.p.n.

Podczas wizytacji Izb przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli również niejednolite warunki bytowe pokoi czy użytkowanych przez nieletnich pomieszczeń, co zapewne wynikało z braku jednolitego standardu, który wprowadziło rozporządzenie. Podczas wizytacji zdiagnozowano również negatywne praktyki funkcjonariuszy pełniących służbę w PID.

Głównym zarzutem, kierowanym do części Izb (PID w Poznaniu, Gorzowie Wielkopolskim i Ostrowie Wielkopolskim), było prowadzenie przez funkcjonariuszy Policji pełniących w nich służbę, pracy operacyjno-wykrywczej. Podkreślenia wymaga, że policyjne izby dziecka sprawują funkcję opiekuńczo-wychowawczą, która stoi w sprzeczności z przedmiotowym traktowaniem nieletnich, poprzez stawianie ich w roli źródła materiału dowodowego.

Kolejne zagadnienie, które wymaga zmiany od strony praktycznej, ale i legislacyjnej to dyscyplinowanie nieletnich, podczas pobytu w Izbie. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 stycznia 2002 roku w sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka* (Dz. U. Nr 10, poz. 104 ze zm.) wskazuje, iż środkami oddziaływania wychowawczego w PID mogą być pochwała ustna lub upomnienie. Tymczasem, w wizytowanych placówkach spotkano się ze stosowaniem kar, nieprzewidzianych przez wspomniane wyżej rozporządzenie. Najbardziej skrajną i zasługującą na krytykę formą karania, było umieszczanie nieletnich w izolacji. Należy zauważyć, iż procedurę izolacji nieletniego określa §9 rozporządzenia w sprawie

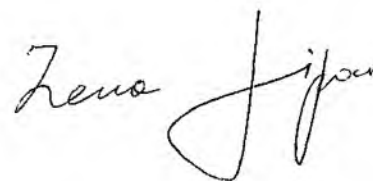
szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka, wskazując w jakich sytuacjach może być ona stosowana. Przepisy dotyczące izolacji nieletniego znajdują się również w § 10 Regulaminu. W ocenie KMP kwestia stosowania izolacji nieletniego, jako procedura istotnie ingerująca w jego prawa, winna być szczegółowo uregulowana w u.p.n. Trzeba zauważyć, iż w myśl pkt 91.4 Zaleceń CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi *odizolowanie dla uspokojenia w osobnej celi jako środek tymczasowego ograniczenia swobody może być stosowane jedynie w drodze wyjątku i tylko na kilka godzin i w żadnym przypadku nie może przekraczać dwudziestu czterech godzin. Dyplomowany lekarz ma zostać poinformowany o takim umieszczeniu w izolacie i uzyskać bezpośredni dostęp do danego młodocianego. Sytuację odizolowania z powodów bezpieczeństwa opisuje natomiast punkt 93.1, który stanowi, że jeżeli w bardzo wyjątkowych przypadkach, dany młodociany musi zostać odseparowany od innych z powodów bezpieczeństwa, decyzja w tej sprawie jest podejmowana przez właściwą władzę na podstawie jasnych procedur ustanowionych przez prawo krajowe, określających naturę odizolowania, jego maksymalny czas trwania oraz podstawy, na których zostało nałożone. Ponadto, takie odseparowanie będzie podlegać regularnej kontroli. Ponadto młodociany może złożyć skargę na podstawie Reguły 121 w przedmiocie dowolnego aspektu takiego odizolowania. Lekarz ma zostać poinformowany o odseparowaniu młodocianego i uzyskać do niego bezpośredni dostęp (pkt 93.2).*

W trakcie wizytacji, przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli także braki w zakresie oferty kulturalno-oświatowej. Nieletnim przebywającym w Izbie nie były proponowane konstruktywne zajęcia, poza nielicznymi wyjątkami, jak PID w Ostrowie Wielkopolskim, Gorzowie Wielkopolskim, Opolu i Lublinie. Niezwykle ważne jest, aby nieletni odpowiednią część dnia spędzali uczestnicząc w zajęciach o charakterze edukacyjnym i kulturalnym. Problem braku możliwości pobytu na wolnym powietrzu, dostrzeżonego przez KMP, rozwiązany został wraz z wejściem rozporządzenia. W § 8 ust. 1 pkt 10 Regulaminu, zawarto prawo do korzystania z zajęć na świeżym powietrzu przez minimum 1 godzinę dziennie, o ile pozwalają na to warunki atmosferyczne, w przypadku pobytu w Izbie powyżej 24 godzin.

Efektom wskazanych wizytacji jest *Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z wizytacji w policyjnych izbach dziecka przeprowadzonych przez Krajowy Mechanizm Prewencji*, który przesyłam w załączeniu. Dokument ten zawiera pełny opis zastrzeżeń KMP co do regulacji prawnych, jak i praktyki funkcjonowania Izb. Treść raportu wskazuje na konieczność dalszych zmian u.p.n., także w kwestiach nie objętych projektem z dnia 7 stycznia 2013 r. (np. kontakty nieletnich przebywających w PID z rodziną, w tym telefoniczne, stosowanie środka izolacji nieletniego, badania lekarskie).

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) zwracam się do Pana Ministra o odniesienie się do wskazanego Raportu i uwag w nim sformułowanych.

Załącznik 1

Handwritten signature in black ink, appearing to read "Zeno Jijou".

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 23.1.2013

RPO-R-071-1/13

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 22 551 77 00
Fax 22 827 64 53

Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości

W związku z pełnieniem przeze mnie zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w latach 2008-2011 przeprowadzili wizytacje 24 policyjnych izb dziecka (dalej: PID, Izba). W trakcie wykonywania zadań, przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli nieprawidłowości w zakresie ich funkcjonowania, jak również konieczność zmiany przepisów, o czym informowałam Pana Ministra w swoich wcześniejszych wystąpieniach.

Efektom wskazanych wizytacji jest *Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z wizytacji w policyjnych izbach dziecka przeprowadzonych przez Krajowy Mechanizm Prewencji*, który przesyłam w załączeniu. Dokument ten zawiera pełny opis zastrzeżeń KMP co do regulacji prawnych, jak i praktyki funkcjonowania Izb.

Cieszę się, iż proponowane przeze mnie wcześniej zmiany dotyczące czasu pobytu nieletnich w PID po wydaniu przez sąd postanowienia o zastosowaniu odpowiedniego środka, zostały uwzględnione w projekcie ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 7 stycznia 2013 r. Treść raportu wskazuje jednak na konieczność zmian ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 ze zm.) [dalej u.p.n.], także w kwestiach nie objętych ww. projektem (np. kontakty nieletnich przebywających w PID z rodziną, w tym telefoniczne, stosowanie środka izolacji nieletniego, badania lekarskie).

Dokonując wizytacji, KMP każdorazowo badał dostęp nieletnich do opieki medycznej w policyjnych izbach dziecka, szczególną uwagę zaś kierował na kwestię ich badania przed przyjęciem. Ustalono, iż jedynie w kilku Izbach, badania takie były prowadzone. Tymczasem, CPT zaleca, aby władze polskie podjęły następujące kroki w policyjnych izbach dziecka: *zapewnienie wszystkim nowoprzybyłym bezzwłoczne badania medyczne i regularne wizyty lekarskie lub pielęgnarskie* [§ 44 CPT (2005)3], o co też zabiegał Rzecznik. W § 3 Regulaminu, stanowiącego załącznik do *rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 roku w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb* (Dz. U. z 2012 r., poz. 638)¹, zwane dalej: rozporządzeniem, określono, iż przyjmowanego do Izby nieletniego poddaje się badaniom lekarskim i udziela pomocy medycznej w przypadkach i na zasadach określonych we właściwych przepisach, tj. zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1102)². W mojej ocenie wspomniane rozwiązanie wymaga zmiany, ponieważ obowiązek poddania nieletniego badaniu lekarskiemu winno być bezzwłoczne i obligatoryjne wobec wszystkich przyjmowanych do PID, nadto materia jaką jest poddawanie określonych osób badaniom lekarskim jako ingerująca w prywatność jednostki, winna być uregulowana w akcie prawnym rangi ustawowej.

Analiza stanu prawnego i praktyki prowadzi do wniosku, iż uregulowania wymaga także kwestia kontaktów telefonicznych, nieletnich umieszczonych w PID. Podobnie uważa CPT, bowiem Komitet zaleca, *aby stworzyć większe możliwości podtrzymywania kontaktów z rodzinami [...]. Nadto, dzieci powinny mieć pozwolenie na korzystanie z telefonu* (§ 44 CPT/Inf (2006)11). W PID w Bydgoszczy i Lublinie, przedstawiciele KMP spotkali się z brakiem możliwości takiego kontaktu, w Gorzowie Wielkopolskim był zaś realizowany za

---

¹ Wcześniej obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. Nr 192, poz. 1187 ze zm.).

² Wcześniej obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. Nr 97, poz. 880).

pośrednictwem funkcjonariusza (do czasu wyrażenia przez sąd zgody na wykonywanie połączeń telefonicznych). W związku z tym, że pobyt w Izbie jest trudnym doświadczeniem, utrzymywanie kontaktu z bliskimi jest niezwykle ważne, także w formie telefonicznej.

Inną formą ograniczeń kontaktów, z którym zetknięto się podczas wizytacji PID, było umożliwianie odwiedzin bliskich, jedynie podczas obecności funkcjonariusza Policji. W ocenie Rzecznika praktyka ta powinna być stosowana tylko w uzasadnionych i wyjątkowych przypadkach, które mogą godzić w bezpieczeństwo placówki, nieletniego lub osób odwiedzających, lub w sytuacji, gdy sąd wyda pisemne polecenie udzielenia widzenia w obecności personelu Izby. Ta kwestia winna być jednak precyzyjnie uregulowana w u.p.n.

Podczas wizytacji Izb przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli również niejednolite warunki bytowe pokoi czy użytkowanych przez nieletnich pomieszczeń, co zapewne wynikało z braku jednolitego standardu, który wprowadziło rozporządzenie. Podczas wizytacji zdiagnozowano również negatywne praktyki funkcjonariuszy pełniących służbę w PID.

Głównym zarzutem, kierowanym do części Izb (PID w Poznaniu, Gorzowie Wielkopolskim i Ostrowie Wielkopolskim), było prowadzenie przez funkcjonariuszy Policji pełniących w nich służbę, pracy operacyjno-wykrywczej. Podkreślenia wymaga, że policyjne izby dziecka sprawują funkcję opiekuńczo-wychowawczą, która stoi w sprzeczności z przedmiotowym traktowaniem nieletnich, poprzez stawianie ich w roli źródła materiału dowodowego.

Kolejne zagadnienie, które wymaga zmiany od strony praktycznej, ale i legislacyjnej to dyscyplinowanie nieletnich, podczas pobytu w Izbie. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 stycznia 2002 roku w sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka* (Dz. U. Nr 10, poz. 104 ze zm.) wskazuje, iż środkami oddziaływania wychowawczego w PID mogą być pochwała ustna lub upomnienie. Tymczasem, w wizytowanych placówkach spotkano się ze stosowaniem kar, nieprzewidzianych przez wspomniane wyżej rozporządzenie. Najbardziej skrajną i zasługującą na krytykę formą karania, było umieszczanie nieletnich w izolacji. Należy zauważyć, iż procedurę izolacji nieletniego określa §9 rozporządzenia w sprawie

szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka, wskazując w jakich sytuacjach może być ona stosowana. Przepisy dotyczące izolacji nieletniego znajdują się również w § 10 Regulaminu. W ocenie KMP kwestia stosowania izolacji nieletniego, jako procedura istotnie ingerująca w jego prawa, winna być szczegółowo uregulowana w u.p.n. Trzeba zauważyć, iż w myśl pkt 91.4 Zaleceń CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi *odizolowanie dla uspokojenia w osobnej celi jako środek tymczasowego ograniczenia swobody może być stosowane jedynie w drodze wyjątku i tylko na kilka godzin i w żadnym przypadku nie może przekraczać dwudziestu czterech godzin. Dyplomowany lekarz ma zostać poinformowany o takim umieszczeniu w izolacie i uzyskać bezpośredni dostęp do danego młodocianego*. Sytuację odizolowania z powodów bezpieczeństwa opisuje natomiast punkt 93.1, który stanowi, że *jeżeli w bardzo wyjątkowych przypadkach, dany młodociany musi zostać odseparowany od innych z powodów bezpieczeństwa, decyzja w tej sprawie jest podejmowana przez właściwą władzę na podstawie jasnych procedur ustanowionych przez prawo krajowe, określających naturę odizolowania, jego maksymalny czas trwania oraz podstawy, na których zostało nałożone. Ponadto, takie odseparowanie będzie podlegać regularnej kontroli. Ponadto młodociany może złożyć skargę na podstawie Reguły 121 w przedmiocie dowolnego aspektu takiego odizolowania. Lekarz ma zostać poinformowany o odseparowaniu młodocianego i uzyskać do niego bezpośredni dostęp* (pkt 93.2).

W trakcie wizytacji, przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli także braki w zakresie oferty kulturalno-oświatowej. Nieletnim przebywającym w Izbie nie były proponowane konstruktywne zajęcia, poza nielicznymi wyjątkami, jak PID w Ostrowie Wielkopolskim, Gorzowie Wielkopolskim, Opolu i Lublinie. Niezwykle ważne jest, aby nieletni odpowiednią część dnia spędzali uczestnicząc w zajęciach o charakterze edukacyjnym i kulturalnym. Problem braku możliwości pobytu na wolnym powietrzu, dostrzeżonego przez KMP, rozwiązany został wraz z wejściem rozporządzenia. W § 8 ust. 1 pkt 10 Regulaminu, zawarto prawo do korzystania z zajęć na świeżym powietrzu przez minimum 1 godzinę dziennie, o ile pozwalają na to warunki atmosferyczne, w przypadku pobytu w Izbie powyżej 24 godzin.

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o art. 16 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) zwracam się do Pana Ministra o odniesienie się do wskazanego Raportu i uwag w nim sformułowanych, a także podjęcie inicjatywy legislacyjnej w sygnalizowanych kwestiach.

Załącznik 1

Handwritten signature in black ink, reading "Zeno Jędrzejewski". The signature is written in a cursive style with a large, sweeping initial 'Z'.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 23. I. 2013

RPO-R-071-1/13

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 22 551 77 00
Fax 22 827 64 53

Pan
nadinsp. Marek Działoszyński
Komendant Główny Policji

Szanowny Panie Komendancie,

W związku z pełnieniem przeze mnie zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji (dalej: KMP, Mechanizm), pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w latach 2008-2011 przeprowadzili wizytacje 24 policyjnych izb dziecka (dalej: PID, Izby). W trakcie wykonywania zadań, przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli nieprawidłowości w zakresie ich funkcjonowania, jak również konieczność zmiany przepisów.

Największe zastrzeżenia, wzbudziły u wizytujących przedłużające się pobyty nieletnich w policyjnych izbach dziecka. Skrajnymi przypadkami są zaś: pobyt nieletniego w PID w Olsztynie trwający 153 dni, czy w Tarnowie – 108 dni. Jak wiadomo, Izby nie są placówkami przystosowanymi do długiego czasu przebywania w nich nieletnich, oraz nie organizują zajęć szkolnych, które są jednym z głównych obowiązków osób poniżej 18 roku życia. Chociaż w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 ze zm.) [dalej: u.p.n.] określono czas, na jaki Policja może umieścić nieletniego w PID, wyjątek stanowi okres pobytu nieletniego po wydaniu przez sąd orzeczenia o zastosowaniu odpowiedniego środka. W praktyce prowadzi to do długiego czasu oczekiwania w PID na miejsce w placówce wskazanej przez sąd.

Zgłaszana przeze mnie propozycję zmiany w tej kwestii, uwzględnia projekt ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 7 stycznia 2013 r.

Dokonując wizytacji, KMP każdorazowo badał dostęp nieletnich do opieki medycznej w policyjnych izbach dziecka, szczególną uwagę zaś kierował na kwestię ich badania przed przyjęciem. Ustalono, iż jedynie w kilku Izbach, badania takie były prowadzone. Tymczasem, CPT zaleca, aby władze polskie podjęły następujące kroki w policyjnych izbach dziecka: *zapewnienie wszystkim nowoprzybyłym bezzwłoczne badania medyczne i regularne wizyty lekarskie lub pielęgniarские* [§ 44 CPT (2005)3], o co też zabiegał Rzecznik. W § 3 Regulaminu, stanowiącego załącznik do *rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 roku w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izb oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb* (Dz. U. z 2012 r., poz. 638)¹, zwanego dalej: rozporządzeniem, określono, iż przyjmowanego do Izby nieletniego poddaje się badaniom lekarskim i udziela pomocy medycznej w przypadkach i na zasadach określonych we właściwych przepisach, tj. zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1102)². W mojej ocenie wspomniane rozwiązanie wymaga zmiany, ponieważ obowiązek poddania nieletniego badaniu lekarskiemu winno być bezzwłoczne i obligatoryjne wobec wszystkich przyjmowanych do PID, nadto materia jaką jest poddawanie określonych osób badaniom lekarskim jako ingerująca w prywatność jednostki, winna być uregulowana w akcie prawnym rangi ustawowej.

Analiza stanu prawnego i praktyki prowadzi do wniosku, iż uregulowania wymaga także kwestia kontaktów telefonicznych, nieletnich umieszczonych w PID. Podobnie uważa CPT, bowiem Komitet zaleca, *aby stworzyć większe możliwości podtrzymywania kontaktów z rodzinami [...]. Nadto, dzieci powinny mieć pozwolenie na korzystanie z telefonu* (§ 44 CPT/Inf (2006)11). W PID w Bydgoszczy i Lublinie, przedstawiciele KMP spotkali się z brakiem możliwości takiego kontaktu, w Gorzowie Wielkopolskim był zaś realizowany za

---

¹ Wcześniej obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. Nr 192, poz. 1187 ze zm.).

² Wcześniej obowiązywało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. Nr 97, poz. 880).

pośrednictwem funkcjonariusza (do czasu wyrażenia przez sąd zgody na wykonywanie połączeń telefonicznych). W związku z tym, że pobyt w Izbie jest trudnym doświadczeniem, utrzymywanie kontaktu z bliskimi jest niezwykle ważne, także w formie telefonicznej.

Inną formą ograniczeń kontaktów, z którym zetknięto się podczas wizytacji PID, było umożliwianie odwiedzin bliskich, jedynie podczas obecności funkcjonariusza Policji. W ocenie Rzecznika praktyka ta powinna być stosowana tylko w uzasadnionych i wyjątkowych przypadkach, które mogą godzić w bezpieczeństwo placówki, nieletniego lub osób odwiedzających, lub w sytuacji, gdy sąd wyda pisemne polecenie udzielenia widzenia w obecności personelu Izby. Ta kwestia winna być jednak precyzyjnie uregulowana w u.p.n.

Podczas wizytacji Izb przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli również niejednolite warunki bytowe pokoi czy użytkowanych przez nieletnich pomieszczeń, co zapewne wynikało z braku jednolitego standardu, który wprowadziło rozporządzenie. Podczas wizytacji zdiagnozowano również negatywne praktyki funkcjonariuszy pełniących służbę w PID.

Głównym zarzutem, kierowanym do części Izb (PID w Poznaniu, Gorzowie Wielkopolskim i Ostrowie Wielkopolskim), było prowadzenie przez funkcjonariuszy Policji pełniących w nich służbę, pracy operacyjno-wykrywczej. Podkreślenia wymaga, że policyjne izby dziecka sprawują funkcję opiekuńczo-wychowawczą, która stoi w sprzeczności z przedmiotowym traktowaniem nieletnich, poprzez stawianie ich w roli źródła materiału dowodowego. Przypominam, że zadania wynikające z zarządzenia nr 1619 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz małoletnich (Dz. U. KGP. z 2010 r. Nr 11, poz. 64) należą do kompetencji odpowiednich wydziałów i wyspecjalizowanych komórek działających w strukturach Policji (np. komórka do spraw nieletnich i patologii, służba kryminalna) w związku z tym, nie powinny być realizowane w PID.

Kolejne zagadnienie, które wymaga zmiany od strony praktycznej, ale i legislacyjnej to dyscyplinowanie nieletnich, podczas pobytu w Izbie. *Rozporządzenie*

*Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 stycznia 2002 roku w sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka (Dz. U. Nr 10, poz. 104 ze zm.) wskazuje, iż środkami oddziaływania wychowawczego w PID mogą być pochwała ustna lub upomnienie. Tymczasem, w wizytowanych placówkach spotkano się ze stosowaniem kar, nieprzewidzianych przez wspomniane wyżej rozporządzenie. Najbardziej skrajną i zasługującą na krytykę formą karania, było umieszczanie nieletnich w izolacji. Należy zauważyć, iż procedurę izolacji nieletniego określa §9 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka, wskazując w jakich sytuacjach może być ona stosowana. Przepisy dotyczące izolacji nieletniego znajdują się również w § 10 Regulaminu. W ocenie KMP kwestia stosowania izolacji nieletniego, jako procedura istotnie ingerująca w jego prawa, winna być szczegółowo uregulowana w u.p.n. Trzeba zauważyć, iż w myśl pkt 91.4 Zaleceń CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi *odizolowanie dla uspokojenia w osobnej celi jako środek tymczasowego ograniczenia swobody może być stosowane jedynie w drodze wyjątku i tylko na kilka godzin i w żadnym przypadku nie może przekraczać dwudziestu czterech godzin. Dyplomowany lekarz ma zostać poinformowany o takim umieszczeniu w izolatce i uzyskać bezpośredni dostęp do danego młodocianego*. Sytuację odizolowania z powodów bezpieczeństwa opisuje natomiast punkt 93.1, który stanowi, że *jeżeli w bardzo wyjątkowych przypadkach, dany młodociany musi zostać odseparowany od innych z powodów bezpieczeństwa, decyzja w tej sprawie jest podejmowana przez właściwą władzę na podstawie jasnych procedur ustanowionych przez prawo krajowe, określających naturę odizolowania, jego maksymalny czas trwania oraz podstawy, na których zostało nałożone. Ponadto, takie odseparowanie będzie podlegać regularnej kontroli. Ponadto młodociany może złożyć skargę na podstawie Reguły 121 w przedmiocie dowolnego aspektu takiego odizolowania. Lekarz ma zostać poinformowany o odseparowaniu młodocianego i uzyskać do niego bezpośredni dostęp (pkt 93.2)*.*

W trakcie wizytacji, przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli także braki w zakresie oferty kulturalno-oświatowej. Nieletnim przebywającym w Izbie nie były proponowane konstruktywne zajęcia, poza nielicznymi wyjątkami, jak PID w Ostrowie Wielkopolskim, Gorzowie Wielkopolskim, Opolu i Lublinie. Niezwykle ważne jest, aby nieletni

odpowiednią część dnia spędzali uczestnicząc w zajęciach o charakterze edukacyjnym i kulturalnym. Problem braku możliwości pobytu na wolnym powietrzu, dostrzeżonego przez KMP, rozwiązany został wraz z wejściem rozporządzenia. W § 8 ust. 1 pkt 10 Regulaminu, zawarto prawo do korzystania z zajęć na świeżym powietrzu przez minimum 1 godzinę dziennie, o ile pozwalają na to warunki atmosferyczne, w przypadku pobytu w Izbie powyżej 24 godzin.

Efektom wskazanych wizytacji jest *Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z wizytacji w policyjnych izbach dziecka przeprowadzonych przez Krajowy Mechanizm Prewencji*, który przesyłam w załączeniu. Dokument ten zawiera pełny opis zastrzeżeń KMP co do regulacji prawnych, jak i praktyki funkcjonowania Izb. Treść raportu wskazuje na konieczność dalszych zmian u.p.n., także w kwestiach nie objętych projektem z dnia 7 stycznia 2013 r. (np. kontakty nieletnich przebywających w PID z rodziną, w tym telefoniczne, stosowanie środka izolacji nieletniego, badania lekarskie).

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) zwracam się do Pana Komendanta o odniesienie się do wskazanego Raportu i uwag w nim sformułowanych.

Załącznik 1

Łęka Wypry number

Zena Jjow

Do wiadomości:

1. Komendant Miejski Policji w Bielsku-Białej
2. Komendant Miejski Policji w Bydgoszczy
3. Komendant Miejski Policji w Częstochowie
4. Komendant Miejski Policji w Elblągu
5. Komendant Miejski Policji w Gdańsku
6. Komendant Miejski Policji w Gorzowie Wielkopolskim
7. Komendant Miejski Policji w Katowicach

8. Komendant Miejski Policji w Kielcach
9. Komendant Miejski Policji w Legnicy
10. Komendant Miejski Policji w Lublinie
11. Komendant Miejski Policji w Łodzi
12. Komendant Miejski Policji w Olsztynie
13. Komendant Miejski Policji w Opolu
14. Komendant Powiatowy Policji w Ostrowie Wielkopolskim
15. Komendant Miejski Policji w Płocku
16. Komendant Miejski Policji w Poznaniu
17. Komendant Miejski Policji w Radomiu
18. Komendant Miejski Policji w Rzeszowie
19. Komendant Miejski Policji w Słupsku
20. Komendant Miejski Policji w Szczecinie
21. Komendant Miejski Policji w Tarnowie
22. Komendant Miejski Policji w Wałbrzychu
23. Komendant Stołeczny Policji
24. Komendant Miejski Policji we Wrocławiu

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 23. I. 2013.

RPO-R-071-1/13

00-090 Warszawa   Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 22 827 64 53

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

W związku z pełnieniem przeze mnie zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w latach 2008-2011 przeprowadzili wizytacje 24 policyjnych izb dziecka (dalej: PID, Izba). W trakcie wykonywania zadań, przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli nieprawidłowości w zakresie ich funkcjonowania, jak również konieczność zmiany przepisów.

Efektom wskazanych wizytacji jest *Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z wizytacji w policyjnych izbach dziecka przeprowadzonych przez Krajowy Mechanizm Prewencji*, który przesyłam w załączeniu. Dokument ten zawiera pełny opis zastrzeżeń KMP co do regulacji prawnych, jak i praktyki funkcjonowania Izb.

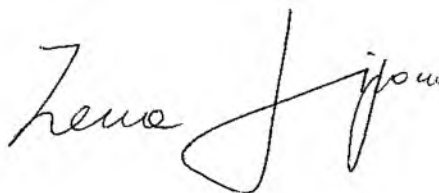
Rzecznik Praw Obywatelskich dostrzegając nieprawidłowości w funkcjonowaniu Izb zwracał się już wcześniej z wystąpieniami do właściwych organów¹. Niektóre propozycje Rzecznika konsumuje projekt ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 7 stycznia 2013 r. Treść raportu wskazuje jednak na konieczność zmian ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 ze zm.), także w kwestiach nie objętych ww. projektem (np. kontakty nieletnich przebywających w PID z rodziną, w tym telefoniczne, stosowanie środka izolacji nieletniego, badania lekarskie).

¹ RPO-605914-VII-7020/11006.1/09, RPO-672816-VII-720.8.1/11, RPO-687961-VII-720.8.1/11, RPO-664999-VII-720.8.1/11.

Dostrzegając w dalszym ciągu szereg nieprawidłowości w funkcjonowaniu PID oraz potrzebę dalszych zmian przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości, Ministra Spraw Wewnętrznych i Komendanta Głównego Policji ze stosownymi wystąpieniami.

Mając na uwadze kompetencje i zakres działania Rzecznika Praw Dziecka, przesyłam wskazany Raport, celem wykorzystania w pracy Pańskiego urzędu.

Załącznik 1

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Zeno J. J. J." with a stylized flourish at the end.